

Posudek oponenta na diplomovou práci

Helena Balážová: Řízení před Ústavním soudem

Diplomová práce vypracovaná Helenou Balážovou má včetně příloh rozsah 87 stran. Z tohoto hlediska více než splňuje požadavky kladené na diplomové práce. Opomenut není bohatý seznam použité literatury, v textu jsou uváděny odkazy na zdroje informací. Předložená diplomová práce má všechny vnější znaky, které by podobné dílo mělo mít. Práce je také, v rámci zvoleného pojetí, systematicky členěna.

Výhrady lze vznést k popisnosti celé práce, která převážně působí jako přepis příslušných partií Ústavy a zákona o Ústavním soudu, často ovšem s vhodným komentářem a zpracováním judikatury Ústavního soudu, která měla vliv na formování pravidel procesu před tímto orgánem.

Domnívám se, že tento hlavní nedostatek práce je způsoben především příliš širokým záběrem tématu. Diplomová práce by se měla, dle mého názoru, pokud možno uvedenému tématu vůbec vyhnout. Bude-li totiž zaměřena pouze na popis platného zákona, bude velmi nutně povrchní a sama o sobě nebude velkým přínosem, protože detailní popis všech procedur a jejich důkladný rozbor by musel být velmi obsáhlou monografií či komentářem. Pouze deskriptivní dílo takového rozsahu by mohlo přinést nové poznatky a praktický význam, jak ostatně ukázalo několik komentářů vydaných v posledních letech. Na druhou stranu by práce mohla být zaměřena na problematiku koncepce celého zákona, principů řízení před Ústavním soudem, rozdílů oproti ostatním soudním řízením a sledování vzorů z historie i zahraničí. Zásadní otázkou ovšem je, zda lze podobný přístup očekávat a vůbec zvládnout v diplomové práci. Osobně se domnívám, že by se jednalo spíše o vhodné téma dizertační práce.

Z koncepčního hlediska považuji za nutné zdůraznit, že dle mého názoru by těžiště celé práce mělo spočívat v její části druhé, a nikoliv části třetí. V zásadě je důvod uveden již výše. Práce by tak měla obecnější charakter a na jednotlivých druzích řízení by bylo možno demonstrovat pouze konkrétní projevy koncepce celého zákona.

Nevím, zda si byla diplomantka všech uvedených úskalí předem vědoma, hodnotit lze pouze předloženou práci, a to, zda neobsahuje faktické chyby a zda v mezích možností překonává výše naznačené nebezpečí popisnosti a povrchnosti. V zásadě lze konstatovat, že diplomantka se faktických chyb téměř nedopustila, a pokud ano, potom nemají zásadní význam. Pokud se jedná o vypořádání se s, diplomové práci, tak „nebezpečným“ tématem, potom je třeba říci, že na mnoha místech práce překonává úroveň pouze popisu zákona a sleduje judikaturu Ústavního soudu mající vliv na samotnou koncepci řízení před ním. V těchto částech spatřuji hlavní přínos práce. Kdyby takto byla založena koncepce celé práce, mohl by celek dosáhnout nadprůměrné úrovně.

V rámci zvoleného pojetí by, dle mého názoru, bylo vhodné některé pasáže upravit. Například exkurz na str. 15 – 18 je zařazen poněkud nesystematicky a jeho místo je v některých z dřívějších pasáží. Zásadnější otázkou je rozsah výčtu činností ústavních soudů uvedeného na str. 16. *Zde se nabízí otázka, která by mohla být zodpovězena v průběhu obhajoby práce, nakořl tento výčet platí obecně a nakořl autorka vycházela z praxe České republiky?* Na str. 20 lze upozornit na detail, že Ústavní soud ČSR rozhodoval ještě přinejmenším 21. června 1939 (viz Archiv Federálního shromáždění, materiály Stálého výboru NS). Na str. 23 není zcela jasný termín „soud veřejnoprávní“. Z podstaty věci by výkon celého soudnictví měl podléhat režimu veřejného práva. Podobně není šťastné na str. 25 označení státu jako „soukromoprávního subjektu“. Stát asi také nemůže být nositelem „lidských“ práv. Je mi jasné, že zde se jedná o převzetí terminologie Listiny základních práv a svobod. Ovšem této koncepční otázce, tedy kdy stát může iniciovat řízení před Ústavním soudem v zájmu ochrany svých práv, by měla být v práci věnována větší pozornost.

Obecně lze říci, že výčty pravomocí, působností a oprávněných subjektů práci spíše škodí a vhodnějším řešením by mohl být uvést příslušné pasáže zákona v přílohách, a v textu na ně pouze odkazovat. Jedná se např. o stranu 24, 33, 40, ale i další. Pokud se jedná o výčty, na místě by bylo vhodné vysvětlit, proč se jedná právě o takové výčty a ne jiné. Proč je oprávněn podat návrh na zrušení zákona např. prezident, proč skupina 41 poslanců atd. atp. Vysvětlení úvah zákonodárce by mohlo být pro práci velkým přínosem.

Na straně 26, kde se hovoří o možnosti odmítnout návrh pro jeho zjevnou neopodstatněnost, by bylo vhodné zmínit změnu, k níž v zákoně došlo (přesun ze soudce zpravodaje na senát) a nečinit tak až na straně 52. Podobně již na straně 30 v případě problému odložené vykonatelnosti v rozhodnutí v řízení o rušení zákonů, kde je problém vysvětlen na straně 39. Stejně tak otázka nepřipustnosti návrhu by měl být popsána dříve, než na straně 46, kde se jedná již o řízení o ústavní stížnosti, ačkoliv důvody nepřipustnosti jsou obecné povahy.

Větší pozornost by zasloužila také problematika vyhlášení rozhodnutí, zejména nálezů, a to v souvislosti s jejich vykonatelností.

Naproti tomu problém závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu je popsán pro potřeby diplomové práce velmi dobře, až nadprůměrně. Právě tato část by, dle mého názoru, mohla sloužit za vzor částem, v jejichž zpracování jsou jisté rezervy, jak bylo uvedeno výše.

Práci by posloužilo, kdyby např. na str. 63 byla alespoň zmíněna procedura předcházející uvnitř Senátu podání žaloby proti prezidentu republiky. K důvodům uvedeným na straně 72 ohledně omezení obnovy řízení z důvodu rozhodnutí mezinárodního soudu pouze na věci trestněprávní povahy bych doplnil, že zákonodárce byl veden, nevím zda opodstatněnou, obavou z možného rozšíření restitucí cestou rozhodování mezinárodních soudů.

Výše uvedené detailní připomínky nemají z mého pohledu vliv na celkovou úroveň práce a měly by sloužit spíše jako námět pro její případné další zpracování či rozšíření, pokud by k němu v budoucnu mělo dojít. Významnější výhradu mám k závěru, který by neměl sloužit k popisu práce, jak bohužel cca ze tří čtvrtin činí. Svůj účel plní asi z jedné čtvrtiny. Měl by být zaměřen na shrnutí poznatků, k nimž autorka v práci došla, k popisu slabých míst řízení před ústavním soudem a úvahám de lege ferenda. V případě tématu této práce by závěr měl být rozsáhlejší.

Práce má, přes již výše popsaná „nebezpečí“ zvoleného tématu, celkově dobrou úroveň. Nejcennější jsou části, kde se autorka zaměřuje na konkrétní rozhodnutí, která ovlivnila proceduru řízení před Ústavním soudem, a která také často s potřebným kritickým odstupem hodnotí. Tato místa ukazují, že diplomantka je schopna samostatné koncepční práce, která může být přínosem ke zvolenému tématu, ať již bude jakékoliv. Nadprůměrný je rozsah pramenů, s nimiž diplomantka pracovala. O tom, že se s prameny také spíše důkladně seznámila, svědčí mimo jiné pasáže na stranách 61 – 62, věnovaná problematice § 92 zákona o Ústavním soudu.

S ohledem na vše výše uvedené považuji posuzovanou práci Heleny Balážové za způsobilou k obhajobě. Zastávám názor, že práce splňuje všechny požadavky, které diplomovým pracím platné předpisy ukládají. Hodnocení práce bude dle mého názoru záviset na průběhu její obhajoby. Během ní by mohla diplomantka odpovědět jednak na otázku uvedenou výše, jednak na otázku, *z jakého důvodu bylo v době 1. československé republiky napadnout zákon pro jeho rozpor s ústavou pouze ve lhůtě tří let?* Podobná koncepce se, byť s různými lhůtami, objevuje i v některých dnešních zahraničních úpravách a má tedy širší dosah.

Připravil: JUDr. Jan Kudrna, Ph.D.

Praha, 24. června 2007.